

Sterker: in dit n" moge dan al welke tusschen getroffen, men niet zag, dat werd. „Berith" n", of: „in-9). „Derhalven entlijk, dat het geensins ver- of verdrag tus- een onderlinge oeten uitleggen eggen: het kan an één kant), al rlinge verplich- an Junius zelf,

de professor er Iet woord „foe- steeds spreekt r Ennius - te men zijn woord n in onderlinge zuivere toezeg- rbeelden. Ver-

erbonden els, wanneer ezonden, we menschen weer.... arin is sprake

haer besloten een groten gezel ond en met te bestieren, a toom te vie- ren. (241)

Hebreeën 8; het heeft laten ruz- ad of een testa- , naar de wijze ja? Hier volgt

uit de beloften rijkelijk aan de eer by die zeer las aenhaelde. plaats van ruipen, en opheet uit Gods ns overwegen; titteltje iemand een on- et volk, en aen kan bewijzen: n en weldaden en de uitverko- heid. Hoedanig Verbond zal niet tegen zeg- zin word voren uit a hebben dat (indien wy gginge van het r een weldaad: el een gifte by begiftiger tus- gifte by Testa- byvoegsel ver- er een Testa- k: en moet in oemd worden"

e perikoop uit court het woord de wijze, zooals

geteekend. Vol- verbroken", ook God zoowel het alleen maar in erd, dan Hij in ng van een tes- g ervan. Ver- vallen verklaart e eerste „berith" e er niet in ge- rdt door Junius Dr Thijs, enger

ogen, is nu wel t niets mee be- chtigheid op te bij de exegese op grond van ernstige kwe- verbondswraak- gedaan te be-

plaats gedacht

Ziekentroosters.

Nu menig Gereformeerde ongerust wordt over de opdracht van ambtelijken arbeid aan niet-ambtsdragende proponenten, zal het goed zijn, in dezen de historie te raadplegen. De classis Amsterdam van de Geref. Kerken benoemde in de 17e eeuw ziekentroosters, die op de schepen voeren naar Oost-Indië. Deze leidden elken avond den huisgodsdienst met gebed, gezang en lezen uit de Heilige Schrift. Des Zondags lazen zij een preek voor, den éénen Zondag een Evangelie-tekst, den anderen uit Ursinus' of Lansbergius' verklaring van den Heidelbergschen Catechismus.

Toen de Kaapkolonie gesticht werd 6 April 1852 onder Jan van Riebeeck, werd aanstonds een gemeente gesticht en de leiding daarvan opgedragen aan den ziekentrooster Willem Barentz Wylant. Alleen wanneer er een schip voor den wal lag, waarop een dienaar des Woords van of naar O. Indië reizende aanwezig was, werden aan dezen de diensten in het fort te Kaapstad opgedragen.

Deze bedienden het Woord en de Sacramenten, totdat er in 1665 een vaste leeraar kwam, n.l. Ds Johannes van Arckel, later opgevolgd door Ds Joh. de Voocht.

De ziekentroosters kregen van de classis Amsterdam opdracht tot de volgende werkzaamheden:

1. Avondgebeden houden.
2. Preeklezen des Zondags.
3. Catechiseren van de jeugdige lidmaten.
4. Bezoeken van de zieken.
5. Contact zoeken met de Heidenen; om hen het Evangelie te brengen.

Van het Zendingswerk van de ziekentroosters aan de Kaap is niet veel terecht gekomen. Wylant schreef in 1655 aan de classis Amsterdam, dat zijn eerste zendingswerk tevergeefs was. „De jonge Hottentotten kunnen niet wennen aan het verblijf in huis of school maar loopen in 'twilde rond. Hij vertrouwt echter op Gods almacht, om hen te verlossen van Satan en hen over te brengen tot het rijk van Christus. Hij hoopt van harte, dat God zijn genade aan hen zal bewijzen, want zij zijn zoo arm en ellendig, dat men hen niet kan aanzien zonder tranen in de oogen te krijgen".

Van Riebeeck vergelijkt in zijn Journaal de Hottentotten bij vogels, die liever in de open lucht blijven dan in een kooi. Ook beschouwen zij het als een straf, wanneer zij niet als zwijnen mogen wroeten in de modder. Toen Jan van Riebeeck enkele Saldanahkaffers de hand aanbood om te groeten, vielen ze hem om den hals, en maakten zij zijn kleeren zoo vuil, dat hij ze later weg moest doen. Prof. J. du Plessis verhaalt van een Namaqua-zending, die zijn vrouw aan de kaffers voorstelde, terwijl zij op een wagen zat. De inlanders beklommen echter den wagen en wilden haar omhelzen, hoe smerig ze ook waren. De zending trad daarop tusschenbeide om dit te verhinderen. Maar toen was het gedaan met zijn invloed en moest hij een ander arbeidsveld zoeken.

Er is in de drie eeuwen die achter ons liggen, een groote verandering gekomen bij de inlanders door den invloed van het Christendom. Ze oorlogen niet meer en de meesten van hen hebben thans hun eigen kerken en leeraars, althans in de Unie van Zuid-Afrika. Bij de Ned. Geref. Kerk is de opleiding van de zendingen korter en de bevoegdheid geringer dan die van gewone predikanten. Maar bij de Geref. Kerk is de opleiding en bevoegdheid dezelfde als die van de andere dienaren.

Doch om terug te komen op de ziekentroosters, hun beroep is al spoedig verdwenen, om plaats te maken voor dat van catechiseermeesters en voorlezers. Deze kerkedienaren stonden onder de leiding van een dienaar des Woords. Bij dezen moesten ze des Vrijdags het briefje halen voor de psalmen en de lijst van afkondigingen, zoodat ze des Zondags beslagen op het ijs kwamen. Ze hadden in den eersten tijd aan de Kaap den titel van Dominee. Prof. J. du Toit vermeldt in zijn Kerkgeschiedenis de namen van Dominee Paul Roux (een Hugenoot), Dominee Sybrand Mankadan, Dominee Knoop e.a.

Ook in Nederland werd de ziekentrooster al spoedig vervangen door den catechiseermeester en voorlezer. Wel een bewijs, dat de gereformeerde vadersen afkeerig waren van het scheppen van een nieuw ambt in de kerk van Christus naast dat van de dienaren, de ouderlingen en de diakenen. De catechiseermeester en voorlezer was gewoonlijk tevens schoolmeester en bekleedde alzoo een niet-kerkelijk ambt.

Eerst in de dagen van godsdienstig verval is uit de gezelschappen het beroep van „oefenaar" opgekomen. In tijden van predikantenmood deden vele oefenaars al het ambtelijk werk in vacante gemeenten, uitgezonderd de bediening van de Sacramenten. Zoodra er echter weer opleving kwam in de Geref. Kerken, ging ook het instituut van oefenaar kwijnen. De goeden onder hen stelden er een eer in om in vacante gemeenten zichzelf overbodig te maken, en spoorden hun gemeenten aan tot het beroepen van dienaren des Woords en der Sacramenten.

De historie leert ons dus, dat de aanstelling van niet-ambtsdragers tot het doen van ambtelijk werk in de Kerk des Heeren, altijd een teken ge-

weest is van geestelijke armoede. Zoo bergt ook de drang tot het zoeken van goedkope werkkrachten in vacante gemeenten het gevaar in zijn schoot, dat het kerkelijk besef zal gaan kwijnen. Terecht adviseerde Ds Joh. Jansen in een referaat voor de Zuid-Hollandsche predikanten, dat proponenten slechts mogen arbeiden onder toezicht van een consulent in vacante gemeenten, opdat de ambtsidee aldaar niet verzwakke.

Voorts leert de historie ons, dat het terrein van arbeid voor den niet-ambtsdrager niet is de kansel, maar het werk van onderwijs, barmhartigheid en evangelisatie. De jongste klassen van de catechisaties in de groote steden, en vele klassen in vacante gemeenten kunnen door proponenten gecatechiseerd worden. Alleen in de hoogste klassen en de z.g. belijdenis-catechisatie kan de dienaar des Woords niet door een buiten-ambtelijk persoon vervangen worden. Wat het terrein van de geestelijke verzorging van zieken betreft, nemen de schepen helaas geen troosters meer mee, nu ze in een paar weken afstanden afleggen waarvoor vroeger honderd dagen vereischt werden. Maar hebben de stichtingen van barmhartigheid niet meer behoefte aan geestelijke verzorging dan de schepen? Ook al hebben deze een emeritus-predikant tot verzorger, toch kunnen dergelijke inrichtingen nog menigen proponent gebruiken ter assistentie van dezen.

Voorts biedt het terrein van de evangelisatie nog heel wat werkkringen voor proponenten. Thans doen vele gemeentelieden reeds hun best om afgedoold te bereiken met het Evangelie. Maar met betere organisatie en leiding van dat werk door een proponent zouden o.i. betere resultaten te bereiken zijn. Daarbij is de jeugd het best te bereiken materiaal en wie is beter geschikt om dat te doen dan een nog jeugdig proponent? Tegen de kosten van dit werk heeft men o.i. niet op te zien, want als het goed georganiseerd is, betaalt het zichzelf. Als enkele ouders uit de gemeente hun kinderen in de rijpsjaren stellen onder leiding van een proponent, zullen niet-kerkelijke ouders uitgelokt worden om zulks ook te doen en samen zullen zij gaarne eenige onkosten dragen waar het behoud van hun moeilijke kinderen er mee gemoeid is.

Het komt ons voor, dat menig gezin, waarin moeilijke kinderen zijn, er wel bij zou varen als er een proponent als ziekentrooster aan boord was.

L.

De Groote Catechismus¹⁾

bevattend de hoofdsom der Godgeleerdheid, in vragen en antwoorden voorgesteld, of de hoofdzaken van den Christelijken Godsdienst,

door Zacharias Ursinus, in 1562 opgesteld.

1. Welken vasten troost hebt gij, in leven en sterven?

Dat ik door God naar Zijn beeld en tot het eeuwige geschapen ben; en dat God, nadat ik dit moedwillig in Adam verloren had, uit onmetelijke en onverplichte barmhartigheid mij in Zijn genadeverbond heeft opgenomen, om mij, die geloof, vanwege de gehoorzaamheid en dood van Zijn Zoon, (dien Hij) in het vleesch gezonden (heeft), gerechtigheid en het eeuwige leven te schenken; en dit Zijn verbond heeft Hij in mijn hart door Zijn Heiligen Geest, die mij naar 't beeld Gods hervormt en in mij Abba Vader roept, en door Zijn Woord en de zichtbare teekenen van dit verbond verzegeld.

2. Hoe weet gij, dat zulk een verbond door God met u is aangegaan?

Omdat ik naar waarheid een Christen ben.

3. Wien noemt gij naar waarheid een Christen?

Die door een waar geloof Christus ingelijfd en in Hem gedoopt is.

4. Is er dan geen ware godsdienst buiten den Christelijken?

Geene.

5. Hoe bewijst gij dat?

Omdat de H. Geest alleen aan dezen godsdienst in de harten der geloovenden getuigenis verleent; deze alleen een zekere verlossing van de zonde en van den dood aanwijst; deze alleen van zijn zuiverheid en waarheid de gewetens overtuigt; en eindelijk omdat God dezen alleen van het begin der wereld door ontzagwekkende wonderen, door waarachtige voorzeggingen van toekomstige dingen, door bewaring tegen alle vijanden, en door het bloed van zooveel heilige martelaren bevestigd heeft.

1) Tot mijn verrassing ontving ik van Ds G. Bouwmeester te Rotterdam het zeer gewaardeerde aanbod, een vertaling van den z.g. Catechismus Major van Zacharias Ursinus op te doen nemen in „De Reformatie".

Deze catechismus heeft groote beteekenis. Dit laat zich gemakkelijk verstaan wanneer men weet, dat Ursinus den Heidelbergschen catechismus mede heeft opgesteld. Men kan dan ook de geschiedenis van den Heidelbergschen catechismus niet beschrijven zonder met den grooten catechismus van Ursinus, die eigenlijk een kort begrip van theologisch denken wilde zijn, in aanraking te komen.

Dat Ds Bouwmeester juist nu, waar ons blad den Heidelbergschen Catechismus weer wil gaan overwegen, met deze vertaling voor het front komt, verblijdt ons, ook omdat zijn vertaling bij de overweging van den Heidelberger catechismus een dienst bewijzen kan, en in 't algemeen ook voor 't verstaan der klassieke gereformeerde theologie van groote beteekenis blijft. Wij beginnen nu reeds met de publicatie van Ds Bouwmeesters copie, omdat het niet noodig is, daarmee te wachten tot den nieuwen jaargang.

REDACTIE.

Evangelisch Incognito.

„Hé jij daar!" grauwdde de hoofdmans van de tempelwacht tegen den Samaritaan, toen deze naar zijn oordeel wat te dicht naderde tot het Heiligdom.

„Tot weerziens, oude jongen!" of iets dergelijks sprak de waard op familiaren toon, toen hij des morgens de caravansera verliet.

„Wees op uw hoede, vreemdeling!" luidde de raad, welke de centurio bij het passeeren van de stadspoort hem medegaf.

De weleerwaarde priester, dien hij tegenkwam op den weg naar Jericho, zei niets, want de Joden houden geen gemeenschap met de Samaritanen. En de eerwaarde broeder Leviet gromde in zijn baard een woord, waaruit ik meende den naam „hond" te moeten opmaken.

Ja, toen de Heilige Geest een bladzijde uit het levensboek van den Samaritaan opnam in de Heilsgeschiedenis, heeft Hij het incognito van dezen mensch bewaard: een zeker Samaritaan (Lukas 10 vers 33).

Daar waren nog meer incognito's op dien merkwaardigen dag. Bijvoorbeeld de roovers hebben hun incognito weten te bewaren. Een mensch wordt het meest geplaagd door onbekende kwalen, benadeeld door verborgen vijanden. Van zoo menige ziekte en menige zonde geldt: het signalement ontbreekt. Maar ik denk in het bijzonder aan dien anderen N. N., die daar in zijn hemd lag te bloeden in het struikgewas. Het lijden ontnemt ons onze waardigheid, de lijder en lijderes heeten: „dat arme mensch, die ziel!" „Och kind!" zegt de verpleegster vaak tot den man of de vrouw op het Roode-Kruis-ledikant. De Heilige Geest heeft ook dezen lijder in het Boek der Heilsgeschiedenis geregistreerd als „een zeker mensch". Meer niet.

Dan vinden zich op dien dag die beide N. N.'s op den weg van Jeruzalem naar Jericho. God stelt den Samaritaan in het ambt der barmhartigheid. Zijn persoon blijft op den achtergrond, maar hartelijk, resoluut en zakelijk vervult hij zijn ambt. Zijn Eerste Hulp is af geweest en zijn Nazorg voortreffelijk. Staande in het ambt is hij geen ziel en geen sukkel: „Draag goed zorg voor hem!" zegt hij flink en met autoriteit. Dan verdwijnt hij met zoovele anderen in de vergeetelheid, die alleen bekend is bij den Vader, Die in het verborgen ziet. Van zijn liefdedaad geldt: gedaan uit geloof, naar de Wet Gods (zie het verband: wat is in de Wet geschreven?) en tot Godes eere alleen.

Doe gij desgelijks! zeide en zegt de Heere! Dat wil óók zeggen: op dezelfde wijze. De familie van den Barmhartigen Samaritaan is vaak veel minder sympathiek dan hun evangelische voorvader! Ik ken er die geen olie en wijn, maar steenen in hun gordel dragen. Die werpen zij op den priester en den leviet, terwijl zij hen naschreeuwen: jij loopt natuurlijk weer door, hé! Ook zijn er die de publiciteit liefhebben. Men leest dan in de pers: Heden is hier ter stede aangekomen de bekende Barmhartige Samaritaan! Hij beoefent de barmhartigheid-en-gros! Maar in de Heilsgeschiedenis staat van hem slechts dit ernstige woord: zij hebben hun loon weg.

Toch lees ik wel een naam in dit bekende evangelie-verhaal, den naam, die op ieder Bijbelblad geschreven staat. Den heerlijken Naam van T-a-e-b, den Bekeerder, zooals de Samaritanen den Messias noemden. Deze eenige Hoogepriester heeft den Samaritaan gesteld in het ambt der barmhartigheid en Hij roept ons in het evangelie toe: Doe gij desgelijks!

N. B.

6. Waarin is de Christelijke Godsdienst begrepen?

In de profetische en apostolische boeken.

7. Wat heeft deze godsdienst dan, waarin hij zich onderscheidt van alle andere godsdiensten?

Alle andere godsdiensten leveren slechts eenige waarheid over met betrekking tot de uiterlijke tucht en voegen daarbij den dienst der afgoden en onderscheidene dwalingen, die zelfs indruischen tegen 't oordeel van het gezond verstand, doch ze leeren niets aangaande de volkomen gerechtigheid, die God in Zijn Woord vordert, noch aangaande den Middelaar, door Wien zij (n.l. die gerechtigheid) verkregen wordt, en zij laten aldus den mensch midden in zijn wanhoop en dood liggen. De Christelijke godsdienst echter alleen wijst aan, hoedanig en tot welk einde de mensch door God geschapen is, en hoe hij dit doeleinde kan bereiken.

8. In hoeveel hoofdstukken wordt de hoofdsom van de Christelijke leer begrepen?

In vier.

9. Welke zijn die?

De hoofdsom van de Goddelijke Wet of de tien geboden; de hoofdsom van het Evangelie of de apostolische geloofsbelijdenis; de aanroeping van God of het Gebed des Heeren en de instelling van den dienst der Kerk.

10. Wat leert de Goddelijke Wet?

Hoedanig verbond God in de schepping met den mensch heeft aangegaan; hoe de mensch zich in het